

Wilma Ruohisto

SARA SIEPPI

Oliks sulla vielä jotain?

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Kuvat: Sara Siepin kotialbumi, ellei toisin mainita.

© Wilma Ruohisto, Sara Sieppi ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

ISBN 978-951-1-48249-9

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

Sinulle

Sisällys

Kirjailijan alkusanat	11
Prologi	14
Luku 1 <i>Kiltti tyttö</i>	16
Luku 2 <i>Leikistä totta</i>	47
Luku 3 <i>Sieppi sekoilee itsensä maailmankartalle</i>	63
Luku 4 <i>Voitolla yöhön tai ainakin Kanadaan</i>	76
Luku 5 <i>Missä tissit näyttää kivalta</i>	98
Luku 6 <i>Kulissit kaatuu</i>	123
Luku 7 <i>Ai minäkin olin olemassa?</i>	144
Luku 8 <i>Vauhti kiihtyy</i>	168
Luku 9 <i>Oman elämänsä Salkkareissa</i>	190
Luku 10 <i>Haluatko miljonääriksi?</i>	206
Luku 11 <i>Hupsista saatana</i>	223
Luku 12 <i>jolle on vaikeaa keksiä nimeä</i>	235
Kiitokset	247

**”ÄLÄ ODOTA
MITÄÄN,
NIIN SINULLA
ON KAIKKEA.”**

Kirjailijan alkusanat

Elämä on sarja tapahtumia, joiden jälkeen on toivottavasti oppinut jotain itsestään. Saran tapauksessa nämä tapahtumat ovat olleet julkisia. Sitä on vaikea käsittää, kunnes pääsee tilanteiden taakse. Voisi ehkä sanoa, että kulissien taakse, sillä Saran julkinen elämä on tavallaan kulissi. Se on sitä samalla tavoin kuin kenen tahansa muun elämä sosiaalisessa mediassa. Kohokohtia. Saralle se on työ.

En ollut ennen tätä kirjaa koskaan haastatellut Saraa. Se on pieni ihme, kun ottaa huomioon, kuinka usein polkumme ovat ristenneet. Olen toimittajana tehnyt paljon töitä julkisuudesta tunnettujen ihmisten kanssa ja tottunut managereihin ja assistentteihin, kaikenlaisiin välikäsiin. Siksi yllätyin, kun Sara soitti minulle heinäkuussa 2023. Intuutiolla, Sara sanoi ja kysyi, kirjoittaisinko hänen tarinansa. Saran suoruuus teki minuun vaikutuksen.

Muistan kollegani sanat, kun kerroin hänelle kirjoittavani Sarasta kirjaa. Sara on maailman kohteliain ja mukavin haastateltava, hän kertoi. Mutta Saralla on kuori, jonka taakse ei tunnu pääsevän kukaan.

Ensimmäisten tapaamistemme jälkeen aloin ymmärtää, mitä kollegani tarkoitti. Sara on koko aikuisikänsä opetellut kertomaan itsestään kertomatta oikeasti itsestään. Aluksi oli vaikeaa hahmottaa, mihin Sara Sieppi loppuu ja mistä Sara alkaa. Ja silti se on hyvin selkeää, kun Sara viimein uskaltaa raottaa maailmaansa. Saran kertomassa on jotain tunnustuksenomaista: aivan kuin hän olisi padonnut kokemaansa vuosia ja tyytynyt olemaan hiljaa, sillä ihmiset haluavat viihdyttäjän, eivät valittajaa.

Olen kuluneen reilun vuoden aikana ollut Saralle kateellinen ja ollut hänestä vaikuttunut. Olen ollut hänestä huolissani ja olen ollut hänestä ylpeä. Sara on uskomattoman vahva ja sanoittamattoman hauska ihminen. Oikeastaan on myönnettävä, että yhdessä asiassa koen tässä kirjassa epäonnistuneeni. Se on Saran huumori. Sara on hyvin nokkela ja itseironinen tyyppi. En ole itse lainkaan yhtä hauska.

Sara on myös todella huolellinen ja luottaa työasioissa vain itseensä. Tämä oli suurin pelkoni – että en onnistuisi voittamaan Saran luottamusta. Ilman sitä hänen tarinansa kertomisesta ei tulisi mitään.

Ihminen kertoo itsestään sen version, jonka haluaa tai jota hän on oppinut vuosien varrella kertomaan. Sarasta on kerrottu vuosien varrella satoja versioita eri näkökulmista: ne ovat olleet hänestä, mutta eivät koskaan täysin hänen.

Yhtä lailla tämä teos on minun versioni Sarasta – ehkä sillä erotuksella, että olen pyrkinyt tavoittamaan Sarasta hänen oman äänensä, sen, jota Sara harvemmin julkisuudessa käyttää. Hänellä on kantava, vahva ääni. Saralla on myös valtaa, halusi hän sitä tai ei: sadat tuhannet seuraavat hänen elämäänsä päivittäin puhelimiensa ruuduilta.

Tätä teosta kirjoittaessani olen yrittänyt selvittää, miksi Sara Sieppi kiinnostaa suomalaisia niin paljon? Miksi hän herättää niin paljon tunteita? Miksi ihmiset rakastavat hänen vihaamistaan? Näihin kysymyksiin vastaaminen on osoittautunut hyvin monimutkaiseksi, sillä Sara on niin paljon muutakin kuin hänen julkinen profiilinsa.

Elämäkerroissa julkisuuden henkilöt haluavat usein tarinaansa myös läheistensä äänen asettamaan heidät hyvään tai ainakin parempaan valoon. Se on ymmärrettävää. Sara kiusaantuu heti, kun häntä kehuaan, ja sen vuoksi yksikään tämän teoksen taustahaastattelussa kuulluista lukuisista kehuista ei ole päätynyt tähän teokseen. Välillä siihen olisi ollut aihetta.

Olen keskustellut Saran äidin, isosiskon ja lähimpien ystävien kanssa, koska he muistavat Saran lapsuuden ja nuoruuden tapahtumat usein Saraa paremmin. Kiitän heitä heidän avustaan. En kuitenkaan

ole haastatellut ketään muuta, vaikka se on usein käynyt mielessäni. Tämä on ollut tietoinen valinta, sillä olen halunnut kirjoittaa Saran tarinan sellaisena kuin hän sen muistaa. Se on hänen tarinansa, ja joku toinen kertoisi sen varmasti toisin. Sara on ollut aktiivisesti mukana kirjoitusprosessissa sen jokaisessa vaiheessa ja kirjoittanut ajatuksiaan ja tunteitaan ylös myös itse. Yllätyin matkan varrella monesta asiasta, mutta en vähiten siitä, kuinka myös Saralle kirjoittaminen on ajattelua.

Muistin tarkoitus ei ole muistaa. Sen on tarkoitus suojella, auttaa selviytymään. Tämän huomaa Saran kertomasta. Hän peilaa elämänsä käännekohtia paljolti sen kautta, millaisina ne ovat näyttäneet mediassa. Sara muistaa käsittämättömän tarkasti yksityiskohtia ja ei muista mitään. Se on ymmärrettävää, kun muistaa, kuinka läkähdyttävällä tahdilla hänen elämänsä on juossut eteenpäin. Olen pyrkinyt tarkistamaan Saran kertomaa siltä osin kuin se on ollut mahdollista. Aina se ei ole ollut edes tarpeellista.

Tämä ei ole paljastuskirja. Tällä kirjalla ei ole sanomaa, ja silti on. Tämä on tarina työstä Kaakamon kylästä ja Suomen tunnetuimmasta vaikuttajasta. Tämä on tarina naiseksi kasvamisesta ja oman polun löytämisestä, rajojen vetämisestä ja siitä, kuinka aina voisi olla *vielä jotakin*. Tämä on tarina Sarasta.

Toivottavasti pysyt kyydissä.

Helsingissä elokuussa 2024,
Wilma Ruohisto

Otavan Kirjasäätiö on tukenut tämän kirjan kirjoittamista.

Prologi

Mä muistan, kun mun elämä muuttui.

Se ei ollut Miss Suomi -finaali tai se päivä, kun mä näin ensimmäisen kerran naamani lehdessä.

Se oli ihan tavallinen perjantai-ilta.

Siinä oli ollut aika paljon kaikkea. Missifinaali, tietysti, ja ensimmäisen perintöprinsessan titteli. Risteilyjä, kuvauksia, haastatteluja, lisää kuvauksia. Lätjän MM-kisat, Suomen jääkiekon maailmanmestaruusjuhlat, otsikoita ja spekulatioita, asiakkaan huvittunut katse lehtitelineessä, Lidlin kassalla tuotteita piippaavassa mississä ja taas lehtitelineessä.

”Ole esillä, niin sulla on töitä.” Niin missiorganisaatiosta oli sanottu niin monta kertaa, että sen oli pakko olla totta. He olivat sopineet mulle haastatteluitakin, joissa kysyttiin missijuttujen sijaan siitä, millaisista miehistä mä pidän ja onko finaalin jälkeen ollut sutinaa sen ja sen kanssa.

Julkisuudessa olevilla ihmisillä on yleensä jotakin, mistä puhua haastatteluissa. Artistit voivat kertoa musiikistaan ja näyttelijät rooleistaan. Niillä on kilpi, jonka taakse mennä suojaan silloin, kun ei jaksaisi antaa itsestään kaikkea.

Missillä ei ole sellaista suojaa. Kun hakee missikilpailuun, elämästä tulee ura. Mitä enemmän elämästään antaa, sitä mielenkiintoisempi itsestä tulee, ja sitä enemmän on töitä.

Yhden Lidlin kassalla vietetyn perjantain jälkeen mä olin taas lähdössä kavereiden kanssa juhlimaan. Me käytiin ulkona siihen aikaan paljon. Tai *paljon ja paljon*, vajaan parikymppisen mittarilla varmaan aika normaalisti.

Kyseinen perjantai oli ensimmäisiä vähän lämpimämpiä kesäpäiviä. Me laittauduttiin mun kämpillä, juotiin kuivaa valkoviiniä ja kuunneltiin musiikkia. Mä kiharsin lähes mustat hiukseni ja sipaisin huuliin punaa. Päälle joku biletoppi ja mustat pillifarkut.

Ehkä mä sekoitin sen kesän aiempiin kesiin, aikaan, jolloin tunte-mattomuus oli vapautta.

Kun kello lähenteli yhtätoista, meidän oli aika siirtyä baariin. Joku halusi tarjota juoman, mutta kieltäydyin kohteliaasti. Halusin vain tanssia ja pitää ystäväni kanssa hauskaa, unohtaa pöytäämme lukit-tuneet katseet. Oulussa ei tainnut olla ketään, joka olisi ollut sen alku-vuoden aikana niin monen lehden kannessa.

Sinä iltana mä join liikaa. Se oli ylilyönti. Ehkä mä halusin hetkeksi unohtaa sen kaiken.

Ei mennyt kauaa, kun mä olin jo baarin vessassa oksentamassa. Ystävä piteli pitkiä hiuksiani toistellen, että anna tulla vaan, kohta hel-pottaa.

Kun mä kerroin haluavani kotiin, oli hetken hiljaista. Kiusallisen hiljaista. Sellaista, jossa tietää pää pöntössäkin, että jokin on vialla.

”Baarin edustalla on päivystänyt joku tyyppi jo monta tuntia”, toi-nen ystävästäni sanoi. He olivat kiinnittäneet autoon huomiota tupa-kalla käydessään.

”Se voi olla myös vaan joku autossaan istuskelija, mutta...”

Voi vittu, ajattelin. En jaksanut enää yhtään kuvaa tai juttua.

Tuijotin baarin tummaa ja tahmaista lattiaa, kun ystäväni keskus-telivat ravintolan työntekijän kanssa. Ehkä missin voisi karrätä ulos takaovesta? Kului hetki ja toinen. Pienen neuvottelun jälkeen ovi avat-tiin. Ystäväni taluttivat takakautta ulos ja taksiin kulman taakse.

Mä olin vasta yhdeksäntoista.

Luku 1

Kiltti tyttö

Yleisö pidättää hengitystään. Lava on tyhjä ja musiikki hiljenty-
nyt. Kilpailijat odottavat rivissä jännittyneet hymyt kasvoillaan.
Arvovaltainen tuomaristo on tehnyt päätöksensä.

”...jaaaaa uusi Miss Suomi on Sara Sieppi!”

Hymyilen yleisölle leveästi ja odotan aplodien laantumista.

”Miks Sara saa taas voittoa?” isosisko kysyy ja pilaa tunnelman. ”Se
voitti ihan varmasti viime kerrallakin.”

”Enkä voittanut”, vastaan ja asetan leikkikruunun päähäni. Äiti ja
isä istuvat sohvalle ja vaihtavat katseita. En suostu luopumaan kruu-
nusta, vaikka tiedän, että isosisko saattaa olla oikeassa. Isosisko antaa
kyllä mun voittoa, koska ei jaksa tapella. Hän on mutkaton luonne,
kuten äiti sanoo, samanlainen kuin isä ja pikkuveli.

Lapsena missikisat oli mun suosikkileikki. En tiennyt mitään parem-
paa kuin kutsua naapuruston lapset meidän olohuoneeseen, etsiä äidin
vaatekaapista mekkoja näytöksiä varten ja laittaa kisat pystyyn. Näin
jälkeenpäin se kuulostaa joko tosi enteelliseltä tai ihan vain koomiselta.
En mä lapsena tiennyt misseistä oikeastaan juuri mitään. Ne poseera-
sivat iltapäivälehtien kansissa ja juonsivat hienoja tapahtumia. Missit
olivat esillä ja näyttivät aina upeilta. He olivat jotenkin täydellisiä. Ehkä
se siinä hommassa kiinnostikin: mäkin halusin olla täydellinen.

Mä innostuin misseistä tosissani, kun helmikuussa 2000 Miss Suo-
meksi kruunattiin kemiläinen Suvi Miinala. Olin silloin kahdeksan-
vuotias. Halusin nähdä Suvissa itseäni: meillä molemmilla oli juuret

pohjoisessa vain parinkymmenen kilometrin päässä toisistamme. Suvi oli esikuvani ja kaunein nainen, jonka olin koskaan nähnyt. Halusin olla isona kuin Suvi.

Kun Suvi tuli vierailulle naapurikaupunkiin Kemiin, ilmoitin äidille, että meidän olisi pakko mennä tapaamaan häntä. Suvi esiintyi paikallisessa kauppakeskuksessa järjestetyssä muotinäytöksessä. Ihmisiä oli niin paljon, että näin lavasta vain vilahduksia. Esityksen jälkeen Suvi jäi tapaamaan faneja, ja kauppakeskuksen käytävälle muodostui jono. En meinannut malttaa odottaa omaa vuoroani, mutta kun se viimein koitti, ujous valtasi kehon. Moikkasin Suvia varovasti, ja Suvi moikkasi takaisin leveästi hymyillen. Suvi tuoksui yhtä hyvältä kuin näytti, kevyeltä hajuvedeltä ja hiuslakalta.

”Mikäs sinun nimesi on?” Suvi kysyi.

”Sara.”

”No mutta, kiva tavata sinut, Sara”, Suvi vastasi samalla, kun poimi pöydälle asetetusta pinosta kuvallaan varustetun kortin, pyöräytti siihen allekirjoituksensa ja ojensi sen edelleen hymy kasvoillaan. Olin niin innoissani, että unohdin kiittää, poistuinkin vain nopeasti jonosta kiireisempien tieltä. *Suvi Miinala tietää nimeni*, mä mietin tohkeissani.

Muutamaa viikkoa myöhemmin Suomi sai historiansa ensimmäisen naispresidentin Tarja Halosesta. Musta tuli heti myös Tarja-fani. Tasavallan presidentin Tornion-vierailua sai odottaa Miss Suomea pidempään, sillä Tarja Halosen pääsin näkemään livenä vasta aikuisiällä.

Olin ensimmäistä sukupolvea, joka sai fanittaa sekä missiä että naispresidenttiä. Tarja Halosen nousu presidentiksi tuntui symbolilta sille, että nainen voi olla mitä vain. Sellaista oli olla tyttö Suomessa vuonna 2000. Ainakin se tuntui siltä.

Voi olla, että olin perinyt kiinnostuksen missikisoihin äidiltäni. Äiti oli seurannut jokaiset missikisat Anne Pohtamon ajoilta asti heti, kun kotiin oli hankittu televisio. 1970-luvulla nainen oli edelleen aika harvoin esillä omilla ansioillaan, mutta kauneuskilpailuissa menestyneet missit olivat idoleita, joiden tekemisiä kaikki halusivat seurata.

Äiti jätti missikisat telkkariin ja teki uransa suuhygienistinä. Oikeastaan meidän elämä oli aika kaukana glamourista. Koti sijaitsi Tornion keskustasta kaksikymmentä kilometriä kaakkoon. Tornion ja Kemin välissä metsän keskellä on pieni kylä, Kaakamo, missä mä asuin elämäni ensimmäiset vuodet. Silloin Kaakamo ei tuntunut lantelta, mutta olihan se aika metsän keskellä. Kaikkialle oli pitkä matka. Kaakamossa asui paljon meidän kaltaisiamme perheitä: naapurustossa oli niin paljon lapsia, että missileikin finaalikymmenikköön löysi helposti osallistujat.

Sekä äiti että isä ovat kotoisin pohjoisesta. Äidin sukujuuret ovat Enontekiöllä, mutta lapsuutensa ja nuoruutensa hän on viettänyt Kittilässä. Isän suku on puolestaan peräisin Muoniosta läheltä Suomen ja Ruotsin rajaa. Vanhemmat olivat tienneet toistensa olemassaolosta pienestä pitäen sukujensa välille solmittujen avioliittojen vuoksi, ja he viettivätkin usein pääsiäistä hiihdellen Pallaksen maisemissa perheidensä kanssa. Vuonna 1987 pitkäperjantain perinteisten hiihtojen jälkeen kylään asettuneet ja siellä asuvat porukat lähtivät yhdessä illanviettoon hotellin yhteydessä olleeseen perinteiseen lappilaiseen ravintolaan. Pitkäperjantain jälkeen äiti ja isä tekivät hiihtoreissunsa yhdessä – välillä isolla porukalla sukulaisten kanssa, välillä kahdestaan.

Synnyin 3. kesäkuuta vuonna 1991 Siepin perheen toisena lapsena neljä vuotta sen pitkäperjantain jälkeen. Ikäeroa isosiskoon oli alle puolitoista vuotta. Isosisko oli ollut niin helppo tapaus, että oli saanut vanhemmat haluamaan heti toisen lapsen. Valitettavasti heidän toinen lapsensa nukkui vauva-aikana vartin pätkissä ja tarvitsi jatkuvasti huomiota.

Oikeastaan unenlahjat olivat oli vasta ensimmäinen asia mun ja isosiskoni eroavaisuuksien pitkällä listalla. Isosisko oli sellainen, jolle kävi kaikki, kun taas itse halusin, että asiat tehtiin juuri sillä tavoin kuin olin ajatellut. Äiti sanoisi sitä päättäväsyydeksi tai vahvaksi temperamentiksi, mutta kyllä mä olin aikamoinen jääräpää. Aluksi äiti yritti kasvattaa meitä samalla tavalla, puki meidät samanlaisiin asuihin

ja vei samoihin harrastuksiin. Aika nopeasti äiti joutui kuitenkin huomaamaan, että jos toinen on äärimmäisen sopeutuvainen ja toinen rasittavuuteen asti itsepäinen, on helpompaa toimia itsepäisen lapsen ehdoilla.

Jotain yhteistäkin meillä isosiskon kanssa oli, nimittäin vilkas mielikuvitus. Missikisat ei ollut suinkaan ainoa leikkimme, vaan inspiroiduimme oikeastaan vähän kaikesta. Katsoimme *Metsoloita* ja *Puhtaita valkeita lakanoita* ja esitimme sarjan kohtauksia 1960- ja 1970-luvun asuissa, jotka oli useimmiten myllätty äidin ja isän vaatekaapeista.

Kun emme leikkineet missejä tai näytelleet ikonisia Suomi-sarjoja, leikimme pankkia. Leikki meni niin, että pankkivirkailijan tiski rakennettiin siirtämällä jonkin huoneen oven eteen pöytä ja tuoli. Pankkivirkailija asettautui pöydän toiselle puolelle, pukeutui äidin kaapista kaivettuun siistiin jakkupukuun ja hoiti asiakkaiden bisneksiä yksi kerrallaan. Rahaa leikattiin ja piirrettiin tulostinpaperista, hätätapauksessa vaikka talouspaperista.

Leikimme myös paljon ulkona, sillä kotiamme ympäröi rehevä metsä. Äiti sanoi aina, että niin syvälle metsään ei saisi mennä, ettei näkisi kotitaloa. Mutta vaikka kotia ei nähnyt, leikit eivät olleet koskaan niin kaukana, etteikö äidin ääni olisi sinne kantautunut. *Syömään!* se huusi, ja tiesin olevani turvassa.

Kun mä olin kaksivuotias, saimme isosiskon kanssa pikkuveljen. Pikkuveli oli temperamentiltaan lähempänä isää ja isosiskoa eikä ollut moksiskaan oikeastaan mistään. Hänellä oli nuoresta asti omat kaverit ja omat jutut, vaikka puettiin me velikin joskus mekkoon ja aseteltiin tiara päähän, jos missikisoihin ei juuri sinä päivänä löytynyt tarpeeksi osallistujia.

Ehkä vanhemmillani oli kolmen lapsen kanssa kädet sen verran täynnä, että perheen iltatahti syntyi vasta vuonna 1999, yhdeksän vuotta isosiskoa myöhemmin. Äidin mielestä pikkusisko oli taas puolestaan vauvana samanlainen kuin itse olin ollut, levoton ja temperamenttinen. Kävihän se järkeen: rauhallisen pikkuveljen jälkeen oli taas vuorossa vähän haastavampi vauva. Omasta mielestäni pikkusisko oli kuin elävä

nukke, jota sain pukea, hoivata ja työntää vaunuissa. Olin varma, että isona saisin ainakin viisi lasta, ensimmäisen mielellään mahdollisimman pian.

*****

Äiti on meidän perheen pomo. Hän veti rajat, ja tarkkaan vetikin. Meidän perheessämme rajat merkitsivät rakkautta. Meillä ei koskaan sanottu ääneen, että *rakastan sinua*, vaan rakkaus näkyi teoissa. Meillä oli tiukat kotiintuloajat ja tietyt päivät, joina sai herkutella ja ostaa limsaa. En ole varma, johtuiko jälkimmäinen enemmän huolehtivaisuudesta vai äidin ammatista.

Äiti on aina ollut myös järjestelmällinen. Joillain on kesäverhot ja talviverhot, mutta meidän äidillä oli niiden lisäksi vielä kevätverhot, syysverhot ja kaikkiin isompiin juhlapyhiin vielä omat verhot. Kun esimerkin laajentaa koskemaan kaikkea muuta sisustusta, saa aika hyvän kuvan siitä, miten äiti laittaa kotia.

Äiti oli myös kova huolehtimaan, mikä merkitsi hänelle sääntöjä. Niitä meillä oli lapsena keskimääräistä enemmän, tai siltä se ainakin tuntui. Ei sääntöjä koskaan listattu eikä niistä muistutettu sen enempää, ne vain piti tietää. Päivällispöydässä piti olla neljältä ja koulusta tultiin kotiin vain hyvien numeroiden kanssa. En tiedä, mitä olisi tapahtunut, jos sääntöjä olisi rikottu. Kukaan meistä lapsista ei uskaltanut ottaa selvää. Ehkä siinä oli mukana myös ripaus kunnioitusta.

Sääntöihin kuului myös joka perjantainen siivouspäivä. Siitä mä tykkäsin. Meille oli lapsesta asti selvää, että oma huone oli oma tila, jonka sai myös laittaa mieleisekseen. Ja minähän laitoin: Muutin huoneeni järjestystä varmaan joka viikko, vaihtelin verhoja ja survoin sisustustyynyihin uudet päälliset. Jos halusin punaisen seinän, isä kuskasi rautakauppaan hakemaan maalia. Joskus saimme isosiskon kanssa päähämme vaihtaa huoneita keskenämme. Äiti totesi siihen, että *siitä vaan*, kunhan siivoatte jälkeenpäin. Kaiken piti olla järjestyksessä, mutta saimme silti vapaasti toteuttaa itseämme omassa tilassamme.

Siivouspäivästä tiesi myös, että seuraavaksi olisi vuorossa lauantai, ja se oli viikon paras päivä. Lauantaisin sai leikkiä kavereiden kanssa aamusta iltaan tai tehdä ihan mitä halusi. Illalla lämmitettiin sauna, jonka jälkeen sai syödä herkkuja, juoda limsaa ja katsella *Selviytyjien* jenkki-versiota. Sauna, kylmä kokis ja pussi irtokarkkeja ovat mulle kaikkien näiden vuosienkin jälkeen luksusta.

Vaikka meillä oli aina tosi siistiä, erityisen paljon äiti panosti juhla-pyhiin: Pääsiäisenä ikkunalauta oli täynnä tipuja, vappuna verhotan-goista roikkuivat serpentiinit. Joulukuukin oli kaikista tärkein, ja sen odotus alkoi varhain. Ei liene epäselvää, mistä olen jouluinnostukseni perinyt.

Äidille oli hyvin tärkeää, että jouluna kaiken piti tapahtua tiettyyn aikaan. Jouluaattoaamuna pääsi heti ensimmäisenä katsomaan lasten-ohjelmia. Joulurauhan julistuksen jälkeen syötiin riisipuuro, johon äiti oli piilottanut yhden mantelin. Mä en välittänyt riisipuurosta yhtään niin paljon kuin isosisko tai pikkusisarukset, mutta joka kerta söin monta kulhollista, koska halusin tietysti voittaa. Mantelin saaja sai jonkin pienen palkinnon, kuten suklaapukin, ja tietty mainetta ja kun-niaa siitä, että oli löytänyt mantelin.

Äiti ja isä tekivät kaikkensa, että meillä olisi ihana joulu. Joulupäi-vänä sai sitten vain olla, loikoilla uudessa pyjamassa sohvalla ja vetää suklaakonvehtiövereitä kerrankin ilman salailua. Kuusen alla odotti aina mieluisia lahjoja jokaiselle. Ei sitä silloin tullut edes miettineeksi, että asuntolainan, auton, laskujen, ruokaostosten ja muiden maksu-jen jälkeen äiti ja isä käyttivät kaiken ylijäävän rahansa meihin. He pitivät huolen, että kaikille olisi jouluna lahjoja, ja ostivat tosi harvoin itselleen mitään.

Lapsena joulu oli aina samanlainen. Muutamia kertoja äiti raaski viedä meidät aatoksi mummolaan, mutta halusi yleensä järjestää joulun itse. Ehkä siksi joulu tuntuu turvalliselta: se näyttäytyy muuttumattomana saarekkeena tässä yhä nopeammin muuttuvassa maailmassa. Mä olen ollut poissa kotoa vain muutamana jouluna koko elämäni aikana. Varmaan jokaisena niistä olen soittanut jossain välissä kotiin ja itkenyt ikävääni. Joulu on mielentila, ja mä olen yrittä-

nyt luoda joulua aina sinne, missä mä olen ollut. Mutta kolmekymppisenäkin on mahdollista olla keskellä paratiisia Kaakkois-Aasiassa tai Afrikassa ja silti soittaa itkua tuhertaen äidilleen Tornioon. Että olisinpa siellä. Jostain syystä en pääse joulufiilikseen ulkomailla: tarvitsen siihen Lapin postikorttimaisemat ja narskuvan lumen talvikien alla.

*****

Jos äiti oli perheen pää, iskä oli se, joka mukautui, sopeutui ja teki, mitä käskettiin. Mä en tähän päivään asti ole riidellyt iskän kanssa kertaakaan. Iskä on ollut pitkään töissä tarrapainossa, sitä ennen hän myi autoja ja taloja. Tarrapaino on vuorotyötä, ja iskä teki oikeastaan koko lapsuutemme ajan vuoroviikoin joko aamu- tai iltavuoroa. Aamuvuoroviikoilla iskällä oli aikaa kuskata meitä harrastuksiin, ja iltavuoroviikoilla hän odotti koulusta tulevia lapsiaan leipomosta hakemansa tuoreen rieskan kanssa. Iltavuoroviikoilla iskällä oli aikaa tehdä valmiiksi myös iltaruoka, jota sitten lämmitettiin mikrossa neljän aikaan. Sen enempää iskän työstä en oikeastaan tiedä, sillä ei hän koskaan siitä kotona puhunut. Työt jäivät tarrapainoon, ja kotona iskä keskittyi meihin lapsiin ja kaikenlaiseen nikkarointiin. Se tuntuu omia töitä ajatellessa aika utopialta.

Sen lisäksi, että iskä korjaa kaiken, hän on aina tukena ja osaa kuunnella ja auttaa. Kun viemäri menee hiuksista tukkoon, auto herjaa varoitusvaloa tai aivot eivät toimi, iskä tietää, mikä on vialla. Iskä on maailman paras iskä.

Mietin jo lapsena, että äiti ja iskä ovat tosi erilaisia keskenään. Ehkä se on niiden 35 vuotta kestäneen avioliiton salaisuus. Välillä äiti on näyttäytynyt meille tiukkapipona, kun hänen vastuullaan on ollut pitää talossa jöötä. Silloin iskä on saanut ottaa hauskan ja rennon vanhemman roolin. Jälkeenpäin olen tajunnut, että iskän rooli on ollut myös paljon helpompi: iskä on aina tukenut äitiä kaikessa, mutta hänen kanssaan ei ole koskaan tarvinnut ottaa yhteen. Ehkä samasta

syystä meistä tuli isosiskon kanssa jo lapsena niin läheisiä. Olen luonteeltani kuin äiti, isosisko puolestaan kuin iskä. Olemme vastakohdat, jotka täydentävät toisiaan. Mulla ei ole kaksoissiskoa, mutta kuvittelen, että se olisi jotakuinkin sellaista kuin mun ja isosiskon sisarusuhde on vauvasta asti ollut. Vasta aikuisena olen ymmärtänyt, kuinka arvokas on ihmissuhde, jossa toisen tuntee läpikotaisin.

*****

Me ei koskaan lähdetty Kaakamosta ulkomaille. Ei meillä ollut nelilapsisessa perheessä sellaiseen varaa eikä oikeastaan edes aikaa. Kotimaassa sen sijaan me matkattiin paljonkin.

Talvilomat kuuluivat lähes poikkeuksetta Lapissa. Isovanhempani asuivat silloin Könkäällä Levin suunnalla lähellä tunturia. Voisi sanoa, että mä kasvoin rinteessä. Vaihdoin laskettelusukset aika nuorena lumilautaan ja innostuin lautailusta niin paljon, että taivuttelin äidin hankkimaan kausikortin Kallinkankaalle Keminmaahan. Kallinkankaalla oli pieni mäki, jota pääsi laskemaan arki-iltoina. Levin tuntureihin verrattuna Kallinkangas tuntui lastenrinteeltä, mutta saipahan ainakin viilettää laudalla mäessä niin kauan kuin vain jaksoi.

Kesäloimat Siepin perhe vietti maakuntamatkailemalla ympäri Suomea. Jossain vaiheessa iskä hankki siihen hommaan vanhan asuntoautonkin, jotta ei olisi niin ahdasta. Hän oli reissaamisesta innoissaan, mutta ei meistä mitään osa-aikaisia karavaanareita tullut. Asuntoautosta oli silti hyötyä harrastusrumbassa: pikkuveli pystyi ottamaan päiväunet sillä välin, kun äiti ja iskä kannustivat mua ja isosiskoa futispelissä. Äiti ja iskä hoitivat kodin ja kaiken siihen liittyvän niin, että me lapset saimme keskittyä kouluun ja harrastuksiin. Ja me harrastettiin paljon: mä olen tanhunnut, yleisurheillut, pelannut jalkapalloa ja sählyä, kokeillut balettiakin. Mutta eniten mä tykkäsin hiihtää. Ehkä se on mulla geeneissä, hiihtoreissujen ansiostahan mä oikeastaan olen olemassa.

Aloitin hiihtoharrastukseni Alatornion Pirkoissa hädin tuskin kouluikäisenä ja olin siinä heti hyvä. Harjoitukset järjestettiin Puuluodon urheilukeskuksessa lähellä Tornion keskustaa. Sieltä pääsi kolmen kilometrin radalle, jota ympäri sai ja piti hiihtää treeneissä säässä kuin säässä. Rataa hiihtäessäni laskin usein päässäni kertotaulua – kuulos-
taa oudolta, mutta numeroiden avulla mä muistin aina, missä kohtaa rataa mentiin. Neljä kertaa seitsemän? *Valmistaudu ylämäkeen*. Mut olisi voinut herättää keskellä yötä, laittaa tumput silmille ja monet siteisiin ja mä olisin hiihtänyt sen radan ympäri.

Samassa urheilukeskuksessa järjestettiin silloin myös vuosittainen Tornion Kulta-cup, jossa mä kilpailin lähes joka vuosi. Oli plus-
saa, että meitä vuonna -91 syntyneitä tyttöjä oli lisäksi vain kourallinen, joten mitalisijoitus oli lähes taattu. Se ei tietenkään vähentänyt haluani voittaa, päin vastoin.

Mitä vanhemmaksi mä kasvoin, sitä kilpailullisemmaksi hiihtokin muuttui. Treeneihin tulivat mukaan sykemittarit, harjoitusohjelmat, kehityssuunnitelmat ja aikataulut. Hiihtokausi ei loppunut kevääseen, vaan varastosta kaivettiin esiin rullaluistimet ja sauvat ja lykittiin menemään kaikkialla, missä oli tarpeeksi sileää asfalttia. Piti yhtäkkiä olla joku hiihtoammattilainen, vaikka oli vasta itseään etsivä teini.

Jossain vaiheessa huomasin, ettei hiihtäminen ollut enää yksinkertaista paineiden purkamista ja korkeista sykkeistä saatavaa euforiaa. Se oli ahdistavaa ja pakonomaista. Hiihtäminen oli myös todella itsenäistä ja yksinäistä: kadehdin ystäviä, joilla oli joukkue myös kentän ulkopuolella.

Lopulta mun hiihtoura päättyi loukkaantumiseen. En mä missään ladulla loukkaantunut, vaan leikkimökissä. Se oli aika tyhmä juttu: oli kuuma kesäpäivä, ja me riehuttiin sisarusten kanssa takapihalla pelaamassa konkkaa ja kymmentä tikkua laudalla. Kesken leikin pikkuveli lukitsi mut takapihan keltaiseen leikkimökkiin. Yritin päästä sieltä pois työntämällä ovea auki, mutta oikean käden kämmen lipesi vasten ovesa olevaa pientä ikkunaa.

Sen jälkeen kaikki tapahtui nopeasti: verta oli kaikkialla, lasissa, ovesa ja kädessä, vaatteissa ja lattialla. Oikean käden pikkusormi roikkui luonnottomasti käden reunalla. Tuijotin paniikissa pikkuveljeä, joka toljotti kättäni ikuisuudelta tuntuvan sekunnin ajan ja juoksi sisään hakemaan äitiä niin, että nurmikko lensi.

Leikki loppui Tornion terveysaseman päivystykseen ja pitkään sairauslomaan hiihtotreeneistä. Se tuntui lopulta helpotukselta. Älä ymmärrä väärin, olin kyllä tosi kilpailuhenkinen ja usein valmis tekemään kaikkeni voittaakseni. Siis silloin, kun mä halusin vielä voittaa.

Epämuodostunut pikkurilli muistuttaa mua edelleen siitä, miten erilaiset odottamattomat tapahtumat ohjaavat elämää. Se saa miettimään, millaista elämä olisi ollut, jos sitä onnettomuutta ei olisi sattunut ja olisin jatkanut hiihtämistä. Mahdollisesti aika erilaista kuin nyt. Eihän sitä koskaan tiedä.

*****

Kaakamon ala-aste oli pieni punainen rakennus Alakaakamon ja Yläkaakamon kylien rajalla luonnon keskellä. Emme asuneet kovin kaukana koululta, mutta kuitenkin sen verran etäällä, että saimme sisarusten kanssa kulkea koulumatkan bussilla. Se oli luksusta, sillä jos pitkiä matkoja harrastuksiin ei laskettu, kävelimme tai pyöräilimme lapsena kaikkialle.

Ala-asteella meidän luokalla oli viisi tyttöä ja kaksikymmentä poikaa. Kolmen tytön kanssa mä ystävyystyin jo ensimmäisenä koulupäivänä, ja meistä tuli heti erottamattomat. Meitä oli parillinen määrä, pulpeteissa kaksi ja kaksi. Yksi tyttö, se viides, jäi siinä tohinassa ulkopuolelle. Mäkin olin uusissa tilanteissa ujo, mutta se tyttö oli todella hiljainen ja varovainen eikä oikein itse ottanut muihin kontaktia. Selaisessa tilanteessa jää helposti jyrätyksi.

Pian mä huomasin sen tytön jäävän jatkuvasti yksin. Istuin välillä hänen vieressään tunnilla ja kutsuin ryhmätöihin mukaan, mutta yleensä vain silloin, kun joku nelikosta oli kipeänä. Silloin ajattelin sen riit-

tävän, mutta näin jälkeen päin ajateltuna mä olin yksi niistä hiljaisista hyväksyjistä, joista nykyään puhutaan koulukiusaamisen yhteydessä. En ollut se aktiivisin kiusaaja, mutta en myöskään puuttunut siihen niin paljon kuin olisin voinut. Tuntui vaikealta pakottaa ystävyyttä, mutta samaan aikaan tunsin syyllisyyttä siitä, että tyttö jäi aina yksin.

Olin yläasteelle asti tosi aktiivinen nuori: järjestin juhlia ja tapahtumia, otin vastuuta luokan asioista ja istuin oppilaskunnan hallituksessa. Mulle oli tärkeää olla mukana, kun mua itseäni koskevista asioista päätettiin. Tässä välissä äiti varmaan haluaisi muistuttaa, että olin hyvä koulussa, sellainen tyttö, joka saa todistukseen rivin kympejä ja hymypatsaan päälle. Ajattelin, että kotiin ei kannattanut tuoda huonoja numeroita, ja hyvistä suorituksista äiti ja isä antoivat vähän taskurahaa. Se motivoi pärjäämään, kun rahaa ei muuten saanut mistään.

Pitkään olin oikea joka äidin unelmatytär. Sitten tuli murrosikä, ja meidän temperamentit alkoivat törmäillä. Aloin kapinoida äidin sääntöjä vastaan. Käytännössä se tarkoitti sitä, että me oltiin äidin kanssa jatkuvasti napit vastakkain. Sellaista päivää ei ollutkaan, ettei ovia olisi paiskottu jossain päin kotia.

Isosiskolla ei tuntunut koskaan olevan mitään ongelmaa äidin kanssa, vaikka yleensä sanotaan, että perheen vanhin lapsi saa taistella itsensä läpi teini-ään. Sisko vain istui huoneessaan muina sveitseinä tekemässä omia juttujaan, kun minä ja äiti kilpahuudettiin toisillemme milloin mistäkin. Ehkä olimme äidin kanssa taas kerran liian samanlaisia: molemmilla oli kipakka temperamentti ja vankka käsitys siitä, miten asiat tulisi hoitaa, eikä mikään muu sopinut.

Tai ehkä se kaikki tuntui äidille niin vaikealta siksi, että isosiskon kanssa oli ollut niin helppoa: isosisko mukautui ja muovautui, se oli äidin käsittelyssä kuin virtaavaa vettä, ja mä olin sellainen puroon poikittain jumittunut ajopuu, joka hannasi kaikessa vastaan.

Pikkusisko oli myöhemmin murrosiässään ihan samanlainen, tai niin äiti on ainakin kertonut. Samanlainen temperamentti, itsepäisyys ja vankka käsitys siitä, mikä on oikein ja mikä väärin. Mun oli vaikeaa

tajuta sitä, sillä pikkusisko oli aina mulle *pikkusisko*, niin paljon nuorempi ja erilaisessa vaiheessa elämää.

Koska Kaakamon koulussa oli pelkästään ala-aste, seurasin isosiskoa yläasteelle Raumon kouluun. Niihin aikoihin äiti ja isä alkoivat etsiä perheellemme isompaa kotia. He olivat löytäneet Kemistä sopivan tontin, mutta ongelmana oli, että me lapset emme halunneet muuttaa Kemiin, korkeintaan lähemmäs Tornion keskustaa. Kävimme monta kertaa katsomassa Kemini-tonttia koko perheen voimin: isä ajeli sinne niin Kaakamosta kuin Tornion keskustasta kuin todistaakseen, ettei Kemi ollut *niin* kaukana. Ehkä vanhemmat ajattelivat, että saisivat päämme kääntymään väsytytaktiikalla, mikä oli suoraan sanottuna melko harhainen toive.

Muutaman kuukauden ja lukuisten Kemini-visiittien jälkeen isä ja äiti lopulta tajusivat, ettei meitä saisi muuttamaan niin kauas Tornionista. He löysivät tontin Raumolta läheltä mun ja isosiskon koulua noin kolmen kilometrin päästä Tornion keskustasta ja ryhtyivät rakennushommiin. Kestäisi kuitenkin vielä vuoden ennen kuin Siepin perhe pääsisi muuttamaan Raumolle. Sillä välin kävin seiskaluokkaa Raumolla Kaakamosta käsin. Hyppäsin aamuisin bussiin, joka poimi oppilaita ympäri kehyskuntia. Tavallisesti reilussa vartissa taittuva matka kesti bussilla pahimmillaan 50 minuuttia suuntaansa. Siinä ehti tehdä läksyt matkalla monta kertaa.

Kasiluokalle pääsyn aikoihin vanhempien rakentama omakotitalo Raumolla viimein valmistui. Kaksikerroksinen uusi koti oli 2000-luvun puolivälissä rakennetuksi taloksi moderni. Talossa oli vaaleat pinnat ja äidille tyyppilliseen tapaan viimeisen päälle suunniteltu sisustus. Teini-ikäisen näkökulmasta parasta uudessa kodissa oli kaikille omat makuuhuoneet, joissa jokaisessa oli oma lukko. Kun sen väänsi kiinni, sai olla rauhassa.